

ЦӨМИЙН АЮУЛГҮЙ АЖИЛЛАГААНЫ ТУХАЙ 1994 ОНЫ КОНВЕНЦЫГ СОЁРХОН БАТЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ХЭРЭГЦЭЭ ШААРДЛАГЫН УРЬДЧИЛСАН ТАНДАН СУДАЛГАА

УДИРТГАЛ

Цөмийн аюулгүй ажиллагааны олон улсын эрх зүйн орчин нь 1986 оны Чернобылийн ослын дараа бий болсон бөгөөд заавал дагаж мөрдөх эрх зүйн баримт бичгүүдээс бүрддэг. 2011 оны Фүкүшима-Дайчигийн ослын дараа, ялангуяа аюулгүй ажиллагааны тухай конвенцууд, тэр дундаа онцгой байдлын конвенцуудыг (Цөмийн ослын талаар шуурхай мэдээлэх тухай конвенц, Цөмийн осол гарсан буюу цацрагийн аюултай байдал бий болсон тохиолдолд тусламж үзүүлэх тухай конвенц) үндэслэсэн практик зохицуулалтууд дахь үнэлгээний үйл явцыг сайжруулж, энэ эрх зүйн тогтолцоог улам бэхжүүлсэн.

Цөмийн аюулгүй ажиллагааны тухай 1994 оны конвенцыг Олон улсын атомын энергийн агентлагийн гишүүн орнуудын санаачилгаар 1994 онд баталж, 1996 оны 10 дугаар сарын 24-нд хүчин төгөлдөр болсноос хойш бүх улс нэгдэн ороход нээлттэй байна.

Цөмийн аюулгүй ажиллагааны тухай конвенцод 2024 оны 09 дүгээр сарын 18-ны өдрийн байдлаар 96 орон нэгдэн орж, 65 улс гарын үсэг зурсан байна.

Конвенцын зорилго нь үндэсний арга хэмжээ болон олон улсын хамтын ажиллагааг бэхжүүлэх замаар дэлхий дахинд цөмийн аюулгүй ажиллагааны дэглэмийг ханган тогтвортой байдлыг сахих, цөмийн төхөөрөмжөөс үүсэх ионжуулагч цацрагийн сөрөг нөлөөллөөс хүн ам, хүрээлэн буй орчныг хамгаалах зорилгоор болзошгүй цацрагийн ослын үед үр дүнтэй хариу арга хэмжээ төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, цацрагийн ослоос урьдчилан сэргийлэх, осол гарсан тохиолдолд сөрөг үр дагаврыг багасгахад оршино. Энэхүү конвенц нь цөмийн байгууламжийн аюулгүй ажиллагааг хангахад үйлчилнэ.

Монгол Улсын Их Хурлын 2009 оны 06 дугаар сарын 25-ны өдрийн 45 дугаар тогтоолын хавсралт, Монгол Улсын төрөөс цацраг идэвхт ашигт малтмал болон цөмийн энергийн талаар баримтлах бодлого 7.4-т зааснаар Цөмийн болон цацрагийн аюулгүй байдалтай холбогдсон олон улсын гэрээ, конвенц, хэлэлцээр, протоколын биелэлтийг хангах, шаардлагатай гэрээ конвенцод нэгдэн орох асуудлыг шийдвэрлэнэ гэж заасан байдаг.

Мөн Монгол Улсын Их Хурлын 2015 оны “Монгол Улсын цөмийн зэвсгээс ангид байх статусыг шинэ түвшинд гаргах тухай” 60 дугаар тогтоолд Цөмийн аюулгүй ажиллагааны тухай 1994 оны конвенцод нэгдэн орохыг Засгийн газарт даалгасан.

Улсын Их Хурлын 60 дугаар тогтоолыг хэрэгжүүлэх зорилгоор Засгийн газрын 2023 оны 08 дугаар сарын 23-ны өдрийн хуралдаанаар Цөмийн аюулгүй ажиллагааны тухай 1994 оны нэгдсэн конвенцын талаар үзэллээн дэмжиж Улсын

Их Хурлын холбогдох Байнгын хороотой зөвшилцөхөөр шийдвэрлэсэн. Монгол Улсын Их Хурлын Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын Байнгын хорооны 2023 оны 11 дүгээр сарын 21-ний өдрийн хуралдаанаар уг конвенцод нэгдэн орох асуудлыг хэлэлцэн дэмжсэн.

Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Аюулгүйн зөвлөлийн 1540 дугаар тогтоолын хэрэгжилтийг хангах “Үндэсний үйл ажиллагааны төлөвлөгөө”-ний В-д Цөмийн аюулгүй ажиллагааны тухай 1994 оны конвенцод нэгдэн орох тухай тусгагдсан.

Иймд Монгол улсын Их хурал, Засгийн газрын тогтоол шийдвэрийн хүрээнд Цөмийн аюулгүй ажиллагааны тухай 1994 оны конвенцыг соёрхон батлах тухай хуулийн хэрэгцээ шаардлагын урьдчилсан тандан судалгааг “ хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлал”-ыг баримтлан гүйцэтгэлээ.

НЭГ. АСУУДАЛД ХИЙСЭН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ

Монгол Улс нь цөмийн байгууламжгүй хэдий ч цөмийн түлшний циклийг бүхэлд нь хэрэгжүүлдэг, цөмийн зэвсэгтэй 2 их гүрний дунд оршиж байдаг газар зүйн онцлогтой. Монгол Улстай хиллэдэг ОХУ, БНХАУ-ын цөмийн байгууламжийн аюулгүй байдал нь тухайн улсын хяналтын байгууллага, Олон улсын атомын энергийн агентлагийн нарийн чанд хяналтын дор байдаг. Гэсэн хэдий ч болзошгүй ослын үед манай улсад хил дамнасан цацраг идэвхт бохирдол үүсгэх эрсдэлтэй. Цөмийн ослоос үүссэн хил дамнасан цацраг идэвхт бохирдлын тархалт нь ослын зэрэглэлээс хамаарч хэдий хэмжээний радиуст тархах нь харилцан адилгүй байдаг. Тухайлбал, 1986 онд тохиолдсон Чернобылийн цөмийн эрчим хүчний станцын ослын үед Улаанбаатар хот болон зарим аймгийн агаарын тунадас, тоосонцрын дээжид хийсэн цацрагийн хэмжилтээр цацраг идэвхт бодис 9 дэх хоногтоо манай оронд мэдрэгдэж байгалийн дэвсгэр түвшний хэмжээг тодорхой хугацаанд нэмэгдүүлсэн ч хүн амын эрүүл мэндэд нөлөөлөх хэмжээнд хүрээгүй байсан.

1.1. Асуудлын мөн чанар, цар хүрээ

Монгол Улсын Их хурлын 2024 оны 8 дугаар сарын 10-н өдрийн нэгдсэн чуулганы хуралдаанаар хэлэлцэж баталсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийн 3.3.7-д “Ураны нөөцийг түшиглэн атомын цахилгаан станц барих бодлого хэрэгжүүлж суурь судалгааг хийнэ” гэж тусгасан бөгөөд ОУАЭА-аас цөмийн эрчим хүч барьж байгуулахаар төлөвлөж буй 27 улс, орнуудын жагсаалтад Монгол Улс орсон. Монгол Улс цөмийн эрчим хүч ашиглаж эхлэх Засгийн газрын тогтоол шийдвэр гарсан даруйд ОУАЭА-аас тавих шаардлага нь Цөмийн аюулгүй ажиллагааны тухай 1994 оны конвенцод нэгдэн орсон байх явдал юм.

1.2. Эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа этгээд

№	Нийгмийн бүлэг	Эрх ашиг, сонирхолд нөлөөлөх хэлбэр
1.	Хэлэлцэн тохиролцогч талууд (конвенцод нэгдэн орсон улс орнууд)	Шинээр барьж буй болон үйл ажиллагаа явуулж буй цөмийн байгууламж нь түүний ойр орчимд байх хөрш зэргэлдээ улсын нутаг дэвсгэрт нөлөөлж болзошгүй учир тухайн талтай зөвлөлдөх, хүсэлт гаргасан тохиолдолд цөмийн байгууламжийн талаарх дэлгэрэнгүй мэдээлэл авах замаар өөрийн нутаг дэвсгэр дээр үүсэж болох гадны нөлөөллийг тооцох, аюулгүй ажиллагааны үнэлгээг хийх, хил дамнасан ослын үед авах арга хэмжээний төлөвлөлтийг сайжруулах, хариу арга хэмжээ авах боломж үүсэх юм. Ингэснээр өөрийн орны хүн ам, байгаль орчинд үзүүлэх цацрагийн сөрөг нөлөөллийг багасгах, аюулгүй ажиллагааг хангах боломж бүрдэнэ.
2.	Конвенцод нэгдэн ороогүй улс орнууд	Хөрш зэргэлдээ улсын нутаг дэвсгэрт шинээр баригд буй болон үйл ажиллагаа явуулж буй цөмийн байгууламжийн дэлгэрэнгүй мэдээллийг авах боломжгүй, өөрийн орны хүн ам, байгаль орчинд үзүүлэх цацрагийн сөрөг нөлөөллийг багасгах, аюулгүй ажиллагааг хангах боломж бүрдэхгүй.

1.3. Асуудлыг үүсгэж буй шалтгаан нөхцөл

Дэлхийн цөмийн нийгэмлэг (*World Nuclear Association*)-ээс 2023 оны 12 дугаар сард гаргасан мэдээллээр дэлхийн 31 улсад 413 цөмийн эрчим хүчний реактор ажиллаж, дэлхийн нийт цахилгаан эрчим хүчний хэрэглээний 10.5 хувийг хангаж байна. Одоогоор дэлхийн 18 улсад 58 реактор шинээр баригдаж байгаагаас 26 нь манай хөрш улсуудад (БНХАУ-23, ОХУ-3) шинээр баригдаж байна.

Монгол Улсын Их хурлын 2024 оны 8 дугаар сарын 10-н өдрийн нэгдсэн чуулганы хуралдаанаар хэлэлцэж баталсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийн 3.3.7-д “Ураны нөөцийг түшиглэн атомын цахилгаан станц барих бодлого хэрэгжүүлж суурь судалгааг хийнэ” гэж тусгасан бөгөөд ОУАЭА-аас цөмийн эрчим хүч барьж байгуулахаар төлөвлөж буй 27 улс, орнуудын жагсаалтад Монгол Улс орсон. Монгол Улс цөмийн эрчим хүч ашиглаж эхлэх Засгийн газрын тогтоол шийдвэр гарсан даруйд ОУАЭА-аас тавих шаардлага нь Цөмийн аюулгүй ажиллагааны тухай 1994 оны конвенцод нэгдэн орсон байх явдал юм.

Зураг 1. Хөрш зэргэлдээ орны цөмийн байгууламжууд

ХОЁР. АСУУДЛЫГ ШИЙДВЭРЛЭХ ЗОРИЛГЫН ТОМЬЁОЛОЛ

- Дэлхий дахинд цөмийн аюулгүй ажиллагааг байдлыг өндөр түвшинд хангаж байгааг баталгаажуулах;
- Хэлэлцэн тохирогч бүх талуудад конвенцын хэрэгжилтийн тухай үндэсний тайлантай танилцах боломжийг олгох;
- Цөмийн байгууламжийн аюулгүй ажиллагааг хангах үндэсний зохицуулалт олон улсын стандартад нийцэж байгааг баталгаажуулах;
- Цөмийн аюулгүй ажиллагааны соёлыг дэлгэрүүлэх замаар цөмийн бус орнуудад цөмийн эрчим хүчний хөтөлбөр болон болзошгүй цацрагийн ослын үед үр дүнтэй хариу арга хэмжээ төлөвлөх, хэрэгжүүлэх талаар харилцах ярилцах боломжийг олгох (жишээ нь хөрш орнууд, ханган нийлүүлэгчид, хөрөнгө оруулагчид гэх мэт);
- Улс орнууд харилцан туршлага солилцох, хамтын суралцах боломжийг бүрдүүлэх Цөмийн байгууламжид хэрэглэх аюулгүй ажиллагааны арга хэмжээний талаарх улс төр, олон нийтийн мэдлэгийг нэмэгдүүлэх;
- Цөмийн эрчим хүчний хөтөлбөрийг хөгжүүлэхэд улс төр, олон нийтийн дэмжлэгийг авах;
- Хязгаарлагдмал нөөцтэй улс орнуудад үзүүлэх тусламжийн боломжийг нэмэгдүүлэх, дэд бүтцийг хөгжүүлэх, хэрэгцээг тодорхойлох зэрэг болно.

Иймд дээрх асуудлыг шийдвэрлэх зорилго нь “Цөмийн аюулгүй ажиллагааны тухай 1994 оны конвенц”-д нэгдэн орох явдал юм.

ГУРАВ. АСУУДЛЫГ ЗОХИЦУУЛАХ, ХУВИЛБАР, ЭЭРЭГ СӨРӨГ ТАЛ

Асуудлыг шийдвэрлэх, зорилгын биелүүлэхэд чиглэсэн зохицуулалтын хувилбаруудыг тогтоож, зардал үр өгөөжийн харьцаа, эерэг болон сөрөг талыг дараах байдлаар гаргав.

д/д	Хувилбар	Зорилгод хүрэх байдал	Эерэг сөрөг тал	Зардал, үр өгөөжийн харьцаа
1.	Тэг хувилбар буюу шинээр зохицуулалт хийхээс татгалзах	Одоогийн тулгамдаад байгаа бэрхшээл хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилгод хүрэх боломжгүй.	Үр дүн сөрөг	Ямар нэг зардал гаргахгүй. Үр дүн ашиг муутай.
2.	Хэвлэл мэдээлэл болон бусад арга хэрэгслээр дамжуулан олон нийтийг соён гэгээрүүлэх	Асуудлыг шийдвэрлэхэд зохих хэмжээгээр түлхэц үзүүлэх хэдий ч зорилгод хүрч чадахгүй.	Үр дүн сөрөг	Бага хэмжээний зардал гарна. Үр дүн тодорхой хэмжээний ахиц дэвшил гарна.
3.	Зах зээлийн механизмаар дамжуулан төрөөс зохицуулалт хийх	Энэ хувилбарыг ашиглах тохиолдолд зорилгод хүрэх боломжгүй.	Үр дүн сөрөг	Тодорхой хэмжээний зардал шаардагдана. Үр ашиггүй.
4.	Төрөөс санхүүгийн интервенц хийх	Төр зөвхөн санхүүгийн дэмжлэг, нөлөөлөл үзүүлснээр зорилго биелэхгүй.	Үр дүн сөрөг	Их хэмжээний зардал гарна. Үр ашиг муутай.
5.	Төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээр тодорхой чиг үүргийг гүйцэтгүүлэх	Тодорхой үйл ажиллагаанд тэдний оролцоо, хамтын ажиллагаа ач холбогдолтой боловч зохицуулалт дутагдах учир зорилго хангагдахгүй.	Үр дүн сөрөг	Их хэмжээний зардал гарна. Үр ашиг муутай.
6.	Захиргааны шийдвэр гаргах	Гадаад орон, олон улс хоорондын харилцааг шууд зохицуулж чадахгүй бөгөөд дотоод шинж чанартай зарим асуудлыг шийдвэрлэнэ.	Үр дүн сөрөг	Тодорхой хэмжээний зардал гарна. Үр ашиг муутай.
7.	Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах	Цөмийн аюулгүй ажиллагааны тухай 1994 оны конвенцыг соёрхон баталснаар зорилгодоо хүрнэ.	Үр дүн Эерэг	Зардал гарахгүй. Үр ашигтай.

Эерэг сөрөг тал:

Конвенц, протоколд нэгдэн орохтой холбоотой Асуудлыг 2016 онд Засгийн газар, УИХ-ын Аюулгүй байдал гадаад бодлогын байнгын хорооны хуралдаанаар тус тус хэлэлцүүлж, тогтоол шийдвэрүүд гарч байсан. Гэвч олон нийтийн дунд цөмийн энергийн салбарын олон улсын эрх зүйн баримт бичгийн талаарх мэдээ, мэдээлэл дутмаг байсан учраас УИХ-ын ээлжит бус чуулганаар хэлэлцүүлэх явцад олон нийтийн эсэргүүцэлтэй тулгарч байсан.

Хэвлэл мэдээлэл болон бусад арга хэрэгслээр дамжуулан олон нийтийг соён гэгээрүүлэх хувилбарыг ашиглаж, конвенц, протоколд нэгдэн орохтой холбоотой асуудал болон олон нийтийн цөмийн энергийн салбарын олон улсын хууль эрх зүйн

баримт бичгүүдийн талаар суртчилан танилцуулах зорилгоор Боловсрол, шинжлэх ухааны яам (БШУЯ), Гадаад харилцааны яам (ГХЯ), Цөмийн энергийн комисс, Олон Улсын Атомын Энергийн Агентлагтай хамтран “Цөмийн зэвсгийг үл дэлгэрүүлэх баталгаа, цөмийн аюулгүй байдал, аюулгүй ажиллагааны олон улсын эрх зүйн хэрэгсэл” сэдэвт өндөр түвшний зөвлөгөөн “Цөмийн зэвсэг үл дэлгэрүүлэх баталгаа, цөмийн аюулгүй байдал, аюулгүй ажиллагааны холбогдолтой олон улсын конвенц, протоколд нэгдэн орохыг дэмжих нь” сэдэвт үндэсний хэлэлцүүлгийг 2023 оны 06 дугаар сарын 26-30-ны өдрүүдэд Улаанбаатар хотноо зохион байгуулсан.

Тус үйл ажиллагаанд ОУАЭА-ийн Хууль, эрх зүйн газар, Цөмийн зэвсгийг үл дэлгэрүүлэх баталгааны газар, Цөмийн аюулгүй байдлын хэлтэс, Цөмийн аюулгүй ажиллагаа, аюулгүй байдлын газар, Цацрагийн үүсгүүр, тээвэрлэлт, хаягдлын аюулгүй ажиллагааны хэлтэс, Цөмийн аюулгүй ажиллагаа, аюулгүй байдлын газар, Монгол Улсын Ерөнхий сайдын төлөөлөл, Улсын Их хурлын гишүүд, УИХ-ын гишүүдийн төлөөлөгч, УИХ-ын Тамгын газар, ҮАБЗ-ийн Стратегийн хэлтэс, Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газар, Гадаад харилцааны яам, Боловсрол соёл шинжлэх ухааны яам, Батлан хамгаалах яам, Эрчим хүчний яам, Эрүүл мэндийн яам, Эдийн засаг хөгжлийн яам, Терроризмтэй тэмцэх зөвлөл, Цөмийн шинжилгээний нэгдсэн институтийн бүрэн эрхт төлөөлөгч, Шинжлэх ухааны Академич, Зэвсэгт хүчний жанжин штаб, Эвийн хүч эх нутгийн төлөө ТББ, Их бага баян шарга ТББ, Гамшгийн эсрэг үндэсний төв ТББ, Босоо Хөх Монгол ТББ зэрэг Монгол Улсын шийдвэр гаргах түвшний албан тушаалтнууд, төрийн байгууллага, судлаачид, Иргэний нийгмийн байгууллагуудын төлөөллүүд 64 байгууллагын 146 төлөөлөгч оролцсон байна.

Энэхүү хэлэлцүүлгийн үр дүнд Монгол Улсын төрийн байгууллага, судалгаа шинжилгээний байгууллага, мэргэжлийн холбоод болон иргэний нийгмийн байгууллагын төлөөллүүд гэрээ, конвенцуудын талаар ОУАЭА-ийн цөмийн аюулгүй ажиллагаа (safety), цөмийн аюулгүй байдал (security), цөмийн зэвсгийг үл дэлгэрүүлэх баталгаа (safeguards)-ны асуудлаар мэргэшсэн хуульчдаас үнэн зөв, бодит мэдээлэл, ойлголт авч, Монгол Улс эдгээр олон улсын гэрээ, конвенцод нэгдэх орох үйл явцыг нэг алхмаар урагшлуулахад эерэг үр дүн болсон.

Зураг 2. “Цөмийн зэвсгийг үл дэлгэрүүлэх баталгаа, цөмийн аюулгүй байдал, аюулгүй ажиллагааны холбогдолтой олон улсын конвенц, протоколд нэгдэн орохыг дэмжих нь” сэдэвт өндөр түвшний зөвлөгөөн

ДӨРӨВ. ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ХУВИЛБАРУУДЫН ҮР НӨЛӨӨ

ХҮНИЙ ЭРХЭД ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

Үзүүлэх үр	Холбогдох асуулт	Хариулт	Тайлбар	
1. Хүний эрхийн суурь зарчмуудад нийцэж байгаа эсэх	1.1.Ялгаварлан гадуурхахгүй ба тэгш байх			
	1.1.1.Ялгаварлан гадуурхахыг хориглох эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	1.1.2.Ялгаварлан гадуурхсан буюу аль нэг бүлэгт давуу байдал үүсгэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	1.1.3.Тодорхой эмзэг бүлгийн нөхцөл байдлыг сайжруулах зорилгоор авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ бол олон улсын болон үндэсний хууль тогтоомжид заасан хүний эрхийн хэм хэмжээтэй нийцэж байгаа эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	1.2.Оролцоог хангах			
	1.2.1.Зохицуулалтын хувилбарыг сонгохдоо оролцоог хангасан эсэх, ялангуяа эмзэг бүлэг, цөөнхийн оролцох боломжийг бүрдүүлсэн эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	1.2.2.Зохицуулалтыг бий болгосноор эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа, эсхүл хөндөгдөж болзошгүй иргэдийг тодорхойлсон эсэх	Тийм		хүн ам, нийгэм, байгаль орчныг ионжуулагч цацрагийн сөрөг нөлөөллөөс хамгаалах
	1.3.Хууль дээдлэх зарчим ба сайн			
	1.3.1.Зохицуулалтыг бий болгосноор хүний эрхийг хөхиүлэн дэмжих, хангах, хамгаалах явцад ахиц дэвшил гарах эсэх	Тийм		хүн амыг ионжуулагч цацрагийн сөрөг нөлөөллөөс хамгаалах
	1.3.2.Зохицуулалтын хувилбар нь хүний эрхийн Монгол Улсын олон улсын гэрээ, хүний эрхийг хамгаалах механизмын талаар НҮБ-аас өгсөн зөвлөмжид нийцэж байгаа эсэх	Тийм		
1.3.3.Хүний эрхийг зөрчигчдөд хүлээлгэх хариуцлагыг тусгах эсэх	Тийм	Үгүй	Хүний эрх хязгаарлах, хөндөх асуудал гарахгүй учраас шаардлагагүй.	

2. Хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт агуулсан эсэх	2.1.Зохицуулалт нь хүний эрхийг хязгаарлах тохиолдолд энэ нь хууль ёсны ашиг сонирхолд нийцсэн эсэх	Тийм		Хүний эрх хязгаарлах, хөндөх асуудал гарахгүй учраас шаардлагагүй.
	2.2.Хязгаарлалт тогтоох нь зайлшгүй эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
3. Эрх агуулагч	3.1.Зохицуулалтын хувилбарт хамаарах бүлгүүд буюу эрх агуулагчдыг тодорхойлсон эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	3.2.Эрх агуулагчдыг эмзэг байдлаар нь ялгаж тодорхойлсон эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	3.3.Зохицуулалтын хувилбар нь энэхүү эмзэг бүлгийн нөхцөл байдлыг харгалзан үзэж, тэдний эмзэг байдлыг дээрдүүлэхэд чиглэсэн эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	3.4.Эрх агуулагчдын, ялангуяа эмзэг бүлгийн ялгаатай хэрэгцээг тооцсон мэдрэмжтэй зохицуулалтыг тусгах эсэх (хөгжлийн бэрхшээлтэй, үндэстний цөөнх, хэлний цөөнх, гагцхүү эдгээрээр хязгаарлахгүй)		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
4. Үүрэг хүлээгч	4.1.Үүрэг хүлээгчдийг тодорхойлсон эсэх	Тийм		Хэлэлцэн тохиролцогч талууд хүлээсэн үүргийнхээ хэрэгжилтийн тайланг 3 жилд нэг удаа хэлэлцдэг бөгөөд тайлан хэлэлцэх хуралд зөвхөн тус конвенцод нэгдэн орсон улс орнууд оролцох эрхтэй. Хэлэлцэн тохиролцогч тал бүр хурлын өмнө конвенцын дагуу хүлээсэн үүрэг нэг бүрийг хэрэгжүүлэх чиглэлээр хийж гүйцэтгэсэн арга хэмжээний талаарх тайланг хэлэлцүүлэхээр хүргүүлнэ.
5. Жендерийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуульд нийцүүлсэн эсэх	5.1.Жендерийн үзэл баримтлалыг тусгасан эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	5.2.Эрэгтэй, эмэгтэй хүний тэгш эрх, тэгш боломж, тэгш хандлагын баталгааг бүрдүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй

ЭДИЙН ЗАСАГТ ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

Үзүүлэх үр	Холбогдох асуулт	Хариулт		Тайлбар
1. Дэлхийн зах зээл дээр өрсөлдөх чадвар	1.1.Дотоодын аж ахуйн нэгж болон гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгж хоорондын өрсөлдөөнд нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
			Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	1.2.Хил дамнасан хөрөнгө оруулалтын шилжилт хөдөлгөөнд нөлөө үзүүлэх эсэх (эдийн засгийн байршил өөрчлөгдөхийг оролцуулан)		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	1.3.Дэлхийн зах зээл дээрх таагүй нөлөөллийг монголын зах зээлд орж ирэхээс хамгаалахад нөлөөлж чадах эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
2. Дотоодын зах зээлийн өрсөлдөх чадвар болон тогтвортой байдал	2.1.Хэрэглэгчдийн шийдвэр гаргах боломжийг бууруулах эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	2.2.Хязгаарлагдмал өрсөлдөөний улмаас үнийн хөөргөдлийг бий болгох эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	2.3.Зах зээлд шинээр орж ирж байгаа аж ахуйн нэгжид бэрхшээл, хүндрэл бий болгох эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	2.4.Зах зээлд шинээр монополийг бий болгох эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
3. Аж ахуйн нэгжийн үйлдвэрлэлийн болон захиргааны зардал	3.1.Зохицуулалтын хувилбарыг хэрэгжүүлснээр аж ахуйн нэгжид шинээр зардал үүсэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	3.2.Санхүүжилтийн эх үүсвэр олж авахад нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	3.3.Зах зээлээс тодорхой бараа бүтээгдэхүүнийг худалдан авахад хүргэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	3.4.Бараа бүтээгдэхүүний борлуулалтад ямар нэг хязгаарлалт, эсхүл хориг тавих эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	3.5.Аж ахуйн нэгжийг үйл ажиллагаагаа зогсооход хүргэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
4. Мэдээлэх үүргийн улмаас үүсэж байгаа захиргааны зардлын ачаалал	4.1.Хуулийн этгээдэд захиргааны шинж чанартай нэмэлт зардал (Тухайлбал, мэдээлэх, тайлан гаргах г.м) бий болгох эсэх	Тийм		Хэрэгжилтийн тайланг гаргана
5. Өмчлөх эрх	5.1.Өмчлөх эрхийг (үл хөдлөх, хөдлөх эд хөрөнгө, эдийн бус баялаг зэргийг) хөндсөн зохицуулалт бий болох эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй

	5.2.Өмчлөх эрх олж авах, шилжүүлэх болон хэрэгжүүлэхэд хязгаарлалт бий болгох эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	5.3.Оюуны өмчийн (патент, барааны тэмдэг, зохиогчийн эрх зэрэг) эрхийг хөндсөн зохицуулалт бий болгох эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
6. Инновац болон судалгаа шинжилгээ	6.1.Судалгаа шинжилгээ, нээлт хийх, шинэ бүтээл гаргах асуудлыг дэмжих эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	6.2.Үйлдвэрлэлийн шинэ технологи болон шинэ бүтээгдэхүүн нэвтрүүлэх, дэлгэрүүлэхийг илүү хялбар болгох эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
7. Хэрэглэгч болон гэр бүлийн төсөв	7.1.Хэрэглээний үнийн түвшинд нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	7.2.Хэрэглэгчдийн хувьд дотоодын зах зээлийг ашиглах боломж олгох эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	7.3.Хэрэглэгчдийн эрх ашигт нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	7.4.Хувь хүний/гэр бүлийн санхүүгийн байдалд (шууд буюу урт хугацааны туршид) нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
8. Тодорхой бүс нутаг, салбарууд	8.1.Тодорхой бүс нутагт буюу тодорхой нэг чиглэлд ажлын байрыг шинээр бий болгох эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	8.2.Тодорхой бүс нутагт буюу тодорхой нэг чиглэлд ажлын байр багасгах чиглэлээр нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	8.3.Жижиг, дунд үйлдвэр, эсхүл аль нэг салбарт нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
9. Төрийн захиргааны байгууллага	9.1.Улсын төсөвт нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	9.2.Шинээр төрийн байгууллага байгуулах, эсхүл төрийн байгууллагад бүтцийн өөрчлөлт хийх шаардлага тавигдах эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	9.3.Төрийн байгууллагад захиргааны шинэ чиг үүрэг бий болгох эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
10. Макро эдийн засгийн хүрээнд	10.1.Эдийн засгийн өсөлт болон ажил эрхлэлтийн байдалд нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	10.2.Хөрөнгө оруулалтын нөхцөлийг сайжруулах, зах зээлийн тогтвортой хөгжлийг дэмжих эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй

	10.3.Инфляци нэмэгдэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
11. Олон улсын харилцаа	11.1.Монгол Улсын олон улсын гэрээтэй нийцэж байгаа эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй

НИЙГЭМД ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

Үзүүлэх үр	Холбогдох асуулт	Хариулт		Тайлбар
1. Ажил эрхлэлтийн байдал, хөдөлмөрийн зах зээл	1.1.Шинээр ажлын байр бий болох эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	1.2.Шууд болон шууд бусаар ажлын байрны цомхотгол бий болгох эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	1.3.Тодорхой ажил мэргэжлийн хүмүүс болон хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдэд нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	1.4.Тодорхой насны хүмүүсийн ажил эрхлэлтийн байдалд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
2. Ажлын стандарт, хөдөлмөрлөх эрх	2.1.Ажлын чанар, стандартад нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	2.2.Ажилчдын эрүүл мэнд, хөдөлмөрийн аюулгүй байдалд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	2.3.Ажилчдын эрх, үүрэгт шууд болон шууд бусаар нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	2.4.Шинээр ажлын стандарт гаргах эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	2.5.Ажлын байранд технологийн шинэчлэлийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон өөрчлөлт бий болгох эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
3. Нийгмийн тодорхой бүлгийг хамгаалах асуудал	3.1.Шууд болон шууд бусаар тэгш бус байдал үүсгэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	3.2.Тодорхой бүлэг болон хүмүүст сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх. Тухайлбал, эмзэг бүлэг, хөгжлийн бэршээлтэй иргэд, ажилгүй иргэд, үндэстний цөөнхөд гэх мэт		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	3.3.Гадаадын иргэдэд илэрхий нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
4. Төрийн удирдлага, сайн засаглал, шүүх эрх мэдэл, хэвлэл мэдээлэл, ёс суртахуун	4.1.Засаглалын харилцаанд оролцогчдод нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	4.2.Төрийн байгууллагуудын үүрэг, үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эсэх	Тийм		Хэрэгжилтийн тайланг жилд нэг удаа ОУАЭА-т хүргүүлж, хэлэлцүүлнэ.

	4.3.Төрийн захиргааны албан хаагчдын эрх, үүрэг, харилцаанд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	4.4.Иргэдийн шүүхэд хандах, асуудлаа шийдвэрлүүлэх эрхэд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	4.5.Улс төрийн нам, төрийн бус байгууллагын үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
5. Нийтийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдал	5.1.Хувь хүн/нийт хүн амын дундаж наслалт, өвчлөлт, нас баралтын байдалд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	5.2.Зохицуулалтын хувилбарын улмаас үүсэх дуу чимээ, агаар, хөрсний чанарын өөрчлөлт хүн амын эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	5.3.Хүмүүсийн амьдралын хэв маяг (хооллолт, хөдөлгөөн, архи, тамхины хэрэглээ)-т нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
6. Нийгмийн хамгаалал, эрүүл мэнд, боловсролын систем	6.1.Нийгмийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжид нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	6.2.Ажилчдын боловсрол, шилжилт хөдөлгөөнд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	6.3.Иргэдийн боловсрол (төрийн болон хувийн хэвшлийн боловсролын байгууллага) олох, мэргэжил эзэмших, давтан сургалтад хамрагдахад сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	6.4.Нийгмийн болон эрүүл мэндийн үйлчилгээ авахад сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	6.5.Их, дээд сургуулиудын үйл ажиллагаа, өөрийн удирдлагад нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
7. Гэмт хэрэг, нийгмийн аюулгүй байдал	7.1.Нийгмийн аюулгүй байдал, гэмт хэргийн нөхцөл байдалд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	7.2.Хуулийг албадан хэрэгжүүлэхэд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	7.3.Гэмт хэргийн илрүүлэлтэд нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	7.4.Гэмт хэргийн хохирогчид, гэрчийн эрхэд сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй

8. Соёл	8.1.Соёлын өвийг хамгаалахад нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	8.2.Хэл, соёлын ялгаатай байдал бий болгох эсэх, эсхүл уг ялгаатай байдалд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	8.3.Иргэдийн түүх, соёлоо хамгаалах оролцоонд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй

БАЙГАЛЬ ОРЧИНД ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

Үзүүлэх үр	Холбогдох асуулт	Хариулт		Тайлбар
1. Агаар	1.1.Зохицуулалтын хувилбарын үр дүнд агаарын бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
2. Зам тээвэр, түлш, эрчим хүч	2.1.Тээврийн хэрэгслийн түлшний хэрэглээг нэмэгдүүлэх/бууруулах эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	2.2.Эрчим хүчний хэрэглээг нэмэгдүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	2.3.Эрчим хүчний үйлдвэрлэлд нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	2.4.Тээврийн хэрэгслийн агаарын бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
3. Ан амьтан, ургамлыг хамгаалах	3.1.Ан амьтны тоо хэмжээг бууруулах эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	3.2.Ховордсон болон нэн ховор амьтан, ургамалд сөргөөр нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	3.3.Ан амьтдын нүүдэл, суурьшилд сөргөөр нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	3.4.Тусгай хамгаалалттай газар нутагт сөргөөр нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
4. Усны нөөц	4.1.Газрын дээрх ус болон гүний ус, цэвэр усны нөөцөд сөргөөр нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	4.2.Усны бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	4.3.Ундны усны чанарт нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
5. Хөрсний бохирдол	5.1.Хөрсний бохирдолтод нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	5.2.Хөрсийг эвдэх, ашиглагдсан талбайн хэмжээг нэмэгдүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй

6. Газрын ашиглалт	6.1.Ашиглагдаагүй байсан газрыг ашиглах эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	6.2.Газрын зориулалтыг өөрчлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	6.3.Экологийн зориулалтаар хамгаалагдсан газрын зориулалтыг өөрчлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
7. Нөхөн сэргээгдэх/нөхөн сэргээгдэхгүй байгалийн баялаг	7.1.Нөхөн сэргээгдэх байгалийн баялгийг өөрөө нөхөн сэргээгдэх чадавхийг нь алдагдуулахгүйгээр зохистой ашиглах эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй
	7.2.Нөхөн сэргээгдэхгүй байгалийн баялгийн ашиглалт нэмэгдэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй

ТАВ. ОЛОН УЛСЫН БАРИМТ БИЧГҮҮДИЙН ХАРЬЦУУЛАЛТ

Тус конвенц нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, холбогдох бусад хууль тогтоомжтой уялдсан болно. Конвенцод нэгдэн орохтой холбогдуулан бусад хууль тогтоомжид нэмэлт, өөрчлөлт оруулах шаардлагагүй болно.

ЗУРГАА. ЗӨВЛӨМЖ

Энэхүү тандан судалгааны 2 дугаар хэсэгт томъёолсон зорилгод хүрэхийн тулд 3 дугаар хэсэгт хуулийн төсөл боловсруулах шаардлагатай нь тогтоогдсон. Мөн 4 дүгээр хэсэгт хүний эрх, эдийн засаг, нийгэм, байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөөг судлахад сөрөг нөлөө гараагүй бөгөөд 5 дугаар хэсэгт зохицуулалтын хувилбарыг өмнөх шатуудад хийсэн судалгааны хүрээнд харьцуулан дүгнэхэд Цөмийн аюулгүй ажиллагааны тухай 1994 оны конвенцод нэгдэн орон нь зүйтэй гэж үзэж байна.

ЦӨМИЙН ЭНЕРГИЙН КОМИССЫН АЖЛЫН АЛБА

2024 оны 10 дугаар сарын 23-ны өдөр

Ашигласан эх сурвалж :

1. Цөмийн аюулгүй ажиллагааны тухай 1994 оны конвенц
2. Монгол Улсын Их Хурлын 2009 оны 06 дугаар сарын 25-ны өдрийн 45 дугаар тогтоолын хавсралт, Монгол Улсын төрөөс цацраг идэвхт ашигт малтмал болон цөмийн энергийн талаар баримтлах бодлого
3. Монгол Улсын Их Хурлын 2015 оны “Монгол Улсын цөмийн зэвсгээс ангид байх статусыг шинэ түвшинд гаргах тухай” 60 дугаар тогтоол
4. Хууль тогтоомжийн тухай хууль
5. Монгол Улсын Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоол
6. Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Аюулгүйн зөвлөлийн 1540 дугаар тогтоолын хэрэгжилтийг хангах “Үндэсний үйл ажиллагааны төлөвлөгөө”